

Innspill til regjeringens stortingsmelding for styrket innsats i arbeidet for sosial utjevning og mobilitet

NK LMH takker for muligheten til å gi innspill på stortingsmeldingen for styrket innsats i arbeidet for sosial utjevning og mobilitet.

Siden etableringen i 2000 har NK LMH arbeidet med å bygge kompetanse og utvikle kunnskap på fagområdet læring og mestring innen helse. Vår oppgave er å bidra til at brukere, pasienter og pårørende har tilgang til lærings- og mestringstilbud av god kvalitet og basert på best tilgjengelige kunnskap. Helseutfordringer kan ramme oss alle i en eller annen form. Da er det avgjørende å ha tilstrekkelig med kunnskap, støtte og veiledning for å kunne håndtere livet med de belastningene som følger, enten som bruker/pasient eller som pårørende. Dette gjelder på tvers av livsfaser og situasjon. Lærings- og mestringsevne er etablert for å være til støtte i denne sammenheng.

Lærings- og mestringstilbud er pedagogiske tilbud for pasienter, brukere og pårørende med mål om å styrke helsekompetanse, egenmestring og livskvalitet. Undervisning, veiledning, erfaringsutveksling og medvirkning utgjør sentrale deler av virksomheten. Tilbudene favner bredt og er aktuelle i alle deler av helsetjenesten; fra forebygging til rehabilitering. De kan være individuelle eller gruppebaserte, og de gis i regi av sykehus, kommune, brukerorganisasjoner og annen frivillighet. For mer informasjon, se:

<https://mestring.no/hva-er-laering-og-mestring/>

Overordnet innspill

NK LMH anerkjenner regjeringens initiativ til styrket innsats i arbeidet for sosial utjevning og et etterlenget fokus på samhandling på tvers av sektorer og tjenester.

Vi støtter opp under meldingens familiefokus i tjenestene rettet mot barn og unge. Vi vil samtidig understreke relevansen av en familieorientert tilnærming også når det gjelder unge voksne. Pårørende er svært viktige ressurspersoner i forbindelse med de unges overgang til voksenlivet.

Ikke minst vil vi understreke helsekompetanse som essensielt i arbeidet med utjevning av sosial ulikhet i befolkningen. Å fremme helsekompetanse og egenmestring hos

brukere, pasienter og pårørende er en forutsetning for å øke den enkeltes fungering, selvstendighet og deltakelse. Forskning viser at pedagogiske tilbud med mål om læring og mestring bidrar til økt kunnskap og bevissthet om egen helse, gjensidig læring, støtte og håp, samt økt selvstendighet, mestring og myndiggjøring (Stenberg mfl. 2016 og 2019). Stortingsmeldingen bør derfor eksplisitt inkludere et lærings- og mestringsperspektiv. En klar prioritering av læring og mestring i helse- og omsorgstjenesten er nødvendig for å sikre en mer bærekraftig utvikling, noe som omtales utfyllende i Nasjonal helse- og samhandlingsplan (St. Meld. 9).

Anbefalinger

Målet med stortingsmeldingen beskrives som at barn og unge skal være inkludert i arbeids- og samfunnsliv når de blir voksne, og regjeringen skal i dette arbeidet vurdere tiltak på arenaer der barn og unge ferdes, og i tjenester rettet mot barn og unge. NK LMHs innspill omhandler i denne sammenheng anbefalinger knyttet til helsetjenester for barn, unge og deres familier. Både sykehus og kommuner har et lovpålagt ansvar for å ivareta oppgaver innen læring og mestring. Dette inkluderer også å legge til rette for gode medvirkningsprosesser.

Følgende punkter er organisert under anbefalinger og tiltak rettet henholdsvis mot spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten.

Tiltak rettet mot spesialisthelsetjenesten:

- På bakgrunn av NK LMHs arbeid med å dokumentere effekt og nytte av lærings- og mestringstilbud for barn og unge, samt arbeid med å dokumentere helsepersonells erfaringer med tilrettelegging av tilbud overfor denne målgruppen, ser vi behov for å styrke tilgangen til lærings- og mestringstilbud for barn og unge som har helseutfordringer. Videre bør overgangen mellom barne- og voksenorienterte tjenester være planlagt og skreddersydd den enkeltes behov, ønsker og forutsetninger. Det er behov for transisjonsprogrammer og oppfølging som retter seg både mot gode tjenesteoverganger og mot mestring av den psykososiale overgangen til et hverdagsliv som ung voksen og voksen, der deltakelse i skole og arbeidsliv står sentralt.
- Muligheten for arbeid og samfunnsdeltakelse påvirkes av sykdom og helseutfordringer. Tiltak som bidrar til økt helsekompetanse og egenmestring inngår som en av sykehusenes hovedoppgaver. Disse tjenestene er imidlertid preget av uønsket variasjon. Kartlegginger utført ved NK LMH viser at ungdom er en målgruppe der tilgangen til lærings- og mestringstilbud er spesielt mangelfull. Likeverdig tilgang til lærings- og mestringstilbud i regi av sykehus anbefales på det sterkeste.

- Både diagnoserettede og diagnoseovergripende tiltak med mål om læring, mestring og helsekompetanse bør implementeres og være likeverdig tilgjengelige for alle barn og unge og deres familier.

Tiltak rettet mot primærhelsetjenesten:

- Et styrket lærings- og mestringstilbud er særdeles viktig i kommunene. En systematisk og helhetlig satsing på lavterskel lærings- og mestringstilbud imøtesees spesielt, og ekstra viktig er tilbud for barn, unge og deres familier. Digitale og innovative løsninger må inngå som del av denne satsingen.
- Samhandling på tvers av sektorene kan bidra til å identifisere behov for oppfølging og mestringsstøtte hos barn og unge og deres familier.
- Tilskudd til tverrsektoriell samhandling for utvikling og gjennomføring av lærings- og mestringstilbud kan være aktuelt.

Avslutningsvis

Vi vet at lærings- og mestringsvirksomhet gir gevinster for den enkelte, for helsetjenesten og samfunnet. En helhetlig og systematisk satsing innen dette området og på pedagogisk kompetanse blant tjenesteytere gir oss reelle muligheter for å øke helsekompetanse hos brukere, pasienter og pårørende og dermed bremse utviklingen av sosial ulikhet i helse og livskvalitet.

Lærings- og mestringsvirksomheten omhandler sosial innovasjon og bærekraft, og framover bør denne virksomheten utvilsomt gis langt større prioritet og status som en viktig del av det helsefremmende og forebyggende arbeidet. Det å håndtere egen helse og mestre eget liv er viktig for å styrke den enkeltes robusthet, noe som igjen bidrar til sosial utjevning og mobilitet.

NK LMH takker for muligheten til å gi innspill og bidrar gjerne ved behov for ytterligere informasjon. Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Siw Bratli

leder

Nasjonal kompetansetjeneste for læring og mestring innen helse (NK LMH)